

TITO ELVTÁRS ÉLETMŰVÉNEK ÉS A JUGOSZLÁV
MARXISTÁK MUNKÁJÁNAK, FORRADALMI
GYAKORLATÁNAK HOZZÁJÁRULÁSA
A MARXIZMUS FEJLŐDÉSÉHEZ
VILÁGVISZONYLATBAN

Jugoszlávia munkásosztálya valamint a többi társadalmi osztályok, az ország nemzetei és nemzetiségei Josip Broz Tito elvtárs vezetésével lépték át azt a történelmi küszöböt, amely Marx megjelölésével „az emberiség előtörténetét” a tulajdonképpeni történetétől elválasztja. Az ő történelmi személyiségéhez fűződik e kimagasló forradalmi, társadalmi változás, az említett küszöbön való túljutás. Marx az emberiség előtörténete alatt a kizsákmányoló osztálytársadalmak időszakát értette, és ebből a társadalmi helyzetből ragadta ki magát a jugoszláv társadalom a saját forradalmi útján, a munkásosztály és forradalmi élcsapata vezetésével.

A Jugoszláv Kommunista Párt élcsapata e történelmi szerep vállalásában nehéz, küzdelmes utat tett meg. A szervezett mozgalom az első világháború előtti időszak értékes hagyományain kívül annak terheit is megörökölte, a királyság bonyolult, ellentmondásos osztálytársadalmi viszonyai között bontakozott ki a zavartalannak, zökkenőmentesnek nem mondható útkeresés során. A JKP fejlődésére és forradalmi szerepének megvalósítására hatással volt a nemzetközi helyzet általában, de különösen a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom, a Harmadik Internacionálé, amelynek a JKP egy szekciója volt.¹ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom ihlető hatása és „szigorúan centralizált szervezett” segítségével mellett a nemzetközi szervezetben jelentkező fogyatékoságok és ellentmondások is éreztették hatásukat.

Josip Broz Tito elvtárs történelmi személyisége, történelemalkotó egyénisége nem tűnt fel véletlenül. Osztálya alakította ki, érlelte, a már harc-edzett, városi pártvezetőt és vasas szakszervezeti vezetőt az ország akkori legerősebb ipari központja vetette felszínre, a JKP vezetésének első vonalába emelte. Fel tudta mérni a helyzetet és meg tudta találni a megfelelő távlati megoldást, melyet következetesen alkalmazott. Kiváló egyéni ké-

pe ségeinek, tényleges, alapos marxista műveltségének köszönve sikerült aránylag gyorsan szervezetileg megerősíteni a Jugoszláv Kommunista Pártot. Felkutatta, megkereste azokat a munkatársakat, forradalmárokat, akikkel együtt sikerült megvalósítani a jugoszláv körülményeknek megfelelő módon a KI VII. kongresszusán 1935. VIII. 20-án meghozott, az osztályszövetségre vonatkozó antifasiszta népfront politikai vonalát.² Az idén ünnepeljük negyven éves évfordulóját, hogy Tito elvtárs a JKP vezető személyisége lett. A KI és a JKP akkor még külföldön levő vezetősége részéről ő felel a JKP szervezeti megerősítéséért, és forradalmi tevékenységéért az országban,³ ettől kezdve a JKP töretlenül felfelé ível, megerősödik. A JKP alig három év alatt alkalmassá válik korszakalkotó, történelmi, forradalmi szerepének vállalására Jugoszlávia nemzeti és nemzetiségei életében. Jelentősége az országhatárokat meghaladja, a nemzetközi munkásmozgalomban a Lenin vezette Nagy Októberi Szocialista Forradalom után a világ második sikeres fegyveres szocialista forradalmát irányította.⁴ Ezzel bebizonyosodott többek között az is, hogy meghatározott nemzetközi és belső társadalmi körülmények mellett egy aránylag kis ország munkásosztálya a többi dolgozókkal osztályszövetségben képes kivívni a győzedelmes szocialista forradalmi átalakulást, amit azóta már egy egész sor további győzedelmes forradalom is igazolt.

Tito elvtárs arra utalva, hogy a Kommunista Párt Jugoszláviában a marxizmusnak milyen alkotó jellegű, lenini értelmezést adott, és hogyan tekintett a forradalmi társadalmi gyakorlatára, szükségszerűen önmagáról is vall:

„... Lenin életműve beépült a Jugoszláv Kommunista Párt, illetve Kommunista Szövetség ideológiájának, forradalmi stratégiájának és gyakorlatának alapjaiba, és így áthatja országunk munkásosztálya és népei harcának minden szakaszát, beleértve a mostanit is, amelyet a szocializmusért, a társult termelők szabad közösségének létrehozásáért folytat... Leninnek a forradalmi helyzetre és az osztályerők viszonyára vonatkozó elemzése kiindulópontul szolgál számunkra, hogy helyesen mérjük fel forradalmunk megindításának pillanatát. Teljes mértékben megérthettük Leninnek azt a mély gondolatát, hogy az élcsapat egyedül nem vívhatja ki a forradalmat, életereje a tömegek aktivitásában, kezdeményezésében és forradalmi energiájában rejlik, miközben elengedhetetlenül szükséges a proletariátus, a parasztság, az értelmiségiek, minden dolgozó réteg szilárd szövetsége. Ez a tény, a forradalmunkat hordozó erők határozták meg a forradalom jellegét, ezért volt az: szocialista, demokratikus és tömeges.”⁵

Tito elvtárs történelmi nagysága nem szemlélhető önmagában, hanem a maga köré gyűjtött, a maga választott munkatársakkal, az irányítása alatt tevékenykedő forradalmi élcsapattal nagy történelmi lépésekre hívott tömegek megmozdulásaiban, tetteiben rejlik. Így valósul meg Tito elvtárs

életművében megdöbbenően meggyőző erővel a marxizmus egyik alaptétele, a vezérlő elmélet és a forradalmi gyakorlat egysége. Így jut el Tito elvtárs életműve a tudományos szocializmus lényegéhez egy olyan korszakban, amikor már-már a marxizmus dogmatista revíziója elhatalmasodik, mint Lenin idejében is, a II. Internacionálé poshadt revizionizmusának idején, amely a marxizmus forradalmi alkotó jellegének elfojtásával fenyegetett. Ezért hitelesek és meggyőzőek Tito elvtárs szavai, mert mögöttük nemcsak az éleslátás és szilárd eltökéltség, hanem egy egész életút áll. Ezt a hosszú utat a forradalmi tömegek nagy tetteiben, a gyakorlatban verifikált elmélet és az elméleti meglátásokkal korrigált gyakorlat tapasztalatai gazdagították.

„A marxizmus és a leninizmus, mint alkotó jellegű tanítás, nem ismeri el a kész recepteket és képleteket, nem túri a dogmatizmust. A forradalmi elmélet állandóan fejlődik, kiegészül új elméleti ismeretek és tapasztalatok alapján, amelyek a forradalmi gyakorlatból erednek. Szó sincs ugyanis arról, hogy a munkásmozgalom valami zárt tanítás parancsolatait alkalmazza. Arról van szó, hogy állandóan fel kell mérni a munkásmozgalmak álláspontjait és politikáját a marxizmus és a leninizmus szempontjából, mint a munkásosztály konkrét történelmi érdekeiről szóló élő tudomány szemszögéből. A forradalmi elmélet nem adatott készen, a sajátos, minden társadalmi-történelmi körülménynek megfelelően bontakoznak ki, és tevékenykednek az egyes munkásmozgalmak. A tudományosságnak a konkrét forradalmisággal kell egyesülnie. A marxizmus és leninizmus lényege a tudomány és a forradalmi küzdelem szétválaszthatatlan egységében van.”⁶

Tito elvtárs forradalmi nagysága a marxizmus gazdagítása és emélyítése terén többek között abban is megnyilvánul, hogy nemcsak újat, újszerűt nyújtott a proletariátus világforradalmi harca és elmélete terén, hanem — hasonlóan, mint Lenin a II. Internacionálé opportunizmusa, mélypontja idején — képes volt érvényt szerezni századunk marxizmusának, Lenin tanításának akkor, amikor már a marxizmus dogmatikus, sztálini pragmatista revíziója⁷ volt kialakulóban. Tito elvtárs igazi értelmet adott a lenini elveknek (sablonos alkalmazásuk a leninizmus lényegével lett volna szöges ellentétben, semmi esetre sem vezettek volna igazi értékeinek érvényesüléséhez) való alkalmazásuk révén, állandó továbbfejlesztésük tudatos igénylése által.

A marxizmus helyesen értelmezett lényege hatotta át Tito elvtárs életművét olyan értelemben, ahogyan ezt vidékünk nagy, de még kellően nem értékelt forradalmára, Dimitrije Tucović fogta fel a marxizmust (az akkori idők „irodalmiaskodó szóvirágaival” szembeszegülve). 1907-ben megállapítja, hogy „Semmi sem természetesebb, mint hogy egy legkevésbé sem dogmatikus tan alapítói, mint amilyen a marxizmus, nem voltak dogma-

tikusok.”⁸ Ezt a gondolatsort két évtizeddel később, most már Lenin lezárult életútja alapján, Lukács György 1924-ben így fogalmazza meg: „A leninizmust ezért joggal tekinthetjük új fejlődési szakasznak a materialista dialektika történetében. Lenin nemcsak helyreállította a marxi elmélet tisztaságát a vulgáris marxizmus laposságainak és torzításainak évtizedes uralma után, hanem magát a módszert is tovább fejlesztette, konkrétabbá és érettebbé tette. A kommunisták feladata most már az, hogy tovább menjenek Lenin útján, de ez csak akkor sikerülhet nekik, ha úgy tudnak Leninhez kapcsolódni, ahogy maga Lenin kapcsolódott Marxhoz . . . Ezért a kommunistáknak — újra visszatérünk erre — úgy kell Lenint tanulmányozniuk, ahogy Lenin tanulmányozta Marxtot. Tanulmányozniuk kell, hogy megtanulják alkalmazni a dialektikus módszert.”⁹

A marxista ismeretek és módszerek elsajátítása legkevésbé sem az elvek pusztá ismeretének kérdése. Hisz a marxizmus első jelentős revizionistája, aki saját magát marxistának nevezte, és akit egy ideig mások is annak tartottak: Eduard Bernstein „a revizionisták atyja”, betéve tudta Marx és Engels minden tételét¹⁰, de nem gátolta őt ez a körülmény abban, hogy vállalja szégyenletes szerepét, amely azt is jelentette, hogy tudatosan hamisítva és elferdítve idézte Marx és Engels gondolatait és szavait, hadakozva — önmagával is ellentmondásos módon — a marxizmussal.¹¹ A másik példa a sztálinista pragmatikus revízió. Ismeretes, hogy Sztálin külön „szellemi műteremmel” rendelkezett, amelynek az volt a feladata, hogy a munkatársak a kívánt idézeteket szállítsák számára, hogy utólag „megalapozza” és látszólag elméletileg is alátámassza gyakorlatiaskodó pragmatikus gondolkodásmódja alapján már elképzelt megoldásait.

Tito életművének nagysága abban is megnyilvánul, hogy tetteinek lényege ma már nem csak kívánt cél, hanem hétköznapijaink gyakorlatává vált, amit Kardelj elvtárs fejt ki: „. . . A Kommunista Szövetség eszmei és politikai vezető szerepe betöltésének feltétele a forradalmi alkotóképessége, vagyis nemcsak az, hogy cselekvő a hétköznapi gyakorlatában, hanem a tudás hatalma és marxista elmélet alkotóereje alapján forradalmi előrelátás képességével rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy a Kommunista Szövetségnek szüksége van arra, hogy a világban végbemenő és a saját szocialista gyakorlatot önállóan, marxista eszközökkel kutassa. Csakis az ilyen önálló marxista kutatás alapján képes a Kommunista Szövetség egybekapcsolni az elméletet és a gyakorlatot és előre mutatni a szocialista fejlődés további útját. Magától értetődő, hogy az ilyen elméleti munkában és a káderek képzésében a Kommunista Szövetség mindenekelőtt a marxizmus klasszikusaiból, vagyis Marx, Engels és Lenin műveiből indul ki, de ugyanakkor támaszkodnia kell a világban kialakult gyakorlatára, és saját szocializmusunk egész elméletére és tapasztalataira is. Mert a marxizmus élő tudomány, melynek fejlődése nem zárult le a marxizmus és a leni-

nizmus klasszikusaival¹², hanem állandóan tovább fejlődik és tagolódik azokkal a kérdésekkel szoros összefüggésben, amelyeket a mindinkább terjedő és szerteágazó szocialista gyakorlat felszínre hoz.”¹³

Tito elvtárs képes volt felismerni a marxizmus lényegét, és megvolt a rátermettsége arra, hogy másokat serkentve, nagy tömegek alkotókészségét mozgósítva érvényt szerezzen a marxista elmélet és gyakorlat korszakalkotó jelentőségének, és nagy mértékben maga is hozzájárult egy új korszak kialakításához. Ez a korszak sok új kérdést vet fel, sok választ követel, sok új lehetőséget kínál a szocializmus előrehaladására, de sok buktatót is rejt magában. Ilyen világhelyzet feltételei mellett fejtette ki gazdag, eredményes forradalmi alkotó tevékenységét Josip Broz, a kommunista vasmunkás és ilyen körülmények között áll immár négy évtizede Jugoszlávia proletariátusának, forradalmi élcsapatának az élén Josip Broz Tito, a pártvezető, a hadvezér és államférfi. Alkotókészségét, a marxizmus életető lényegének uralását és ennek alapján a forradalmi elmélet és gyakorlat egységének megvalósítását Tito elvtárs gazdag, megpróbáltatásokkal teli, de egyúttal világra szóló eredményekkel is gazdag életútján sok tette igazolja.

Mindaz, amit az ország egész népe a Jugoszláv Kommunista Szövetség vezetésével elért, ma már elválaszthatatlan Tito elvtárs személyétől és munkásságától. Történelmi nagysága elsősorban abban van, hogy forradalmi tevékenységében egybeforrt az egész kommunista párt, vagyis egy soknemzetű és nemzetiségű ország osztályharcával, fegyveres forradalmi háborújával, majd az aránylag békés körülmények között a szocializmus építésével, és oroszánrészt vállalt országunk jelentős nemzetközi szerepének megvalósításában a nagyvilágban, a békéért valamint a társadalmi haladásért kifejtett küzdelmében. De amellett, hogy gazdag életműve, sokévi tevékenysége hazánk számára korszakalkotó jelentőségű, sokban gazdagította világviszonylatban is a marxizmust. A világon a szocializmusért küzdő erők számára új távlatokat nyitó eredményeket mutatott fel. Ezek leglényegesebbjeit jelölte meg Tito elvtárs, a JKSZ elnöke 1974. május 27-én, a JKSZ X. kongresszusán, amit a kongresszus is magáévá tett:

„A népfelszabadító háborúban aratott győzelem azért volt lehetséges, mert a Jugoszláv Kommunista Párt élenjárt a forradalom összetett feltételeinek, folyamatainak és céljainak felismerésében és elemzésében. A forradalmat győzelemre vivő feltételek és lehetőségek tudományos marxista felmérésből kiindulva a párt világosan felismerte a népfelszabadító háború osztályharcos tartalmát és jellegét, s alkotó módon kapcsolatot teremtett a megszálló alóli felszabadulásért vívott harc és a szocialista forradalom között. Ezáltal a JKP lehetővé tette a forradalom győztes kimenetelét, biztosította vezető szerepét társadalmunk forradalmi átalakulásában, s ily módon hozzájárult a marxista elmélet fejlesztéséhez.

A JKSZ-nek a marxizmushoz, mint egységes, forradalmi, társadalom-alkító elmélethez való viszonya kifejezésre jut a munkásönigazgatásra vonatkozó marxi és lenini gondolat alkotó jellegű újraértékelésében és a mi körülményeink között való fejlesztésében is. Kommunista Szövetségünk új elméleti ösztönzést merített a szabad társult termelők egyesülésére és a szocialista termelési viszonyok ilyen módon való fejlődésének törvényszerűségére vonatkozó marxi gondolatból. A JKSZ tehát önállóan továbbfejlesztette a marxista elméletet, különösen a szocialista termelési viszonyoknak a munkásönigazgatás alapján való kibontakoztatása szempontjából, fokozta a társadalmi mozgásokra gyakorolt hatását, és biztosította a forradalom folyamatosságát.

Mi több, túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a JKSZ jelentős mértékben önállóan hozzájárult a jelenkori szocializmusról, valamint a korabeli szocialista és gyarmaturalom-ellenes forradalomról szóló tudomány fejlesztéséhez. Azáltal, hogy küzdött a munkásosztály és az önigazgatású társult munka döntő szerepéért, a JKSZ jelentős mértékben továbbfejlesztette a marxista ideológiát, és utat tört az antidogmatikus gondolat és gyakorlat fejlődésének. Az állam szerepének marxista elemzésével, az etatizmus és bürokratizmus bírálataival a Jugoszláv Kommunista Szövetség eltávolított az elméleti gondolkodásból sok kételyt és tévhitet is, s arra irányította a szocialista erők akcióját, hogy elmetsszék a társadalmi viszonyok etatizálódásának és bürokratizálódásának gyökereit, mint ahogy ugyanezt tette a kapitalizmus erőinek felszámolásával. Minthogy elméletileg helyesen fölmerítte a második világháború utáni nemzetközi fejlődés irányzatait és folyamatait, a Kommunista Szövetség idejekorán felismerte a jelenkori világ lényeges jellemzőit is, a tegnap még gyarmati elnyomásban élő népek óriási felszabadító erejét, valamint az el nem kötelezettség és az aktív, békés egymás mellett élés egész eszmei, politika és elméleti jelentőségét.”¹⁴

A felsorolt kérdések közül — habár nem csak ezekről van szó, de az írás keretei megkövetelik a tárgyalási mód összevonását — két kérdést ragadunk ki, amelyek konkrét megoldási formai-tartalmi jellegzetességük-nél fogva döntő fontosságúak voltak szocialista forradalmunkra nézve, de már a maga nemében is szembetűnően példázzák Tito elvtárs alkotó jellegű marxista alaposágát, azt az adottságot, hogy megragadva a lényeget ne ismétlje a már létező képleteket, formákat. Megtudta találni a társadalmi lényeknek megfelelő formákat, de azt is egységében szemlélve és alkalmazva. A forma hatását sem zárta ki a lényeg alakításában, illetve az alkalmazott megoldásokat állandóan kritikusan vizsgálta, s a forradalmi folyamatokat a követelményeknek megfelelően alakította. Ezt becsülte többek között munkatársaiban, erre tanította az egész Kommunista Pártot, ez volt az alapja forradalmunk kiterjedt szociális bázisának és ez áll

a mostani forradalmi fejlődésünk, a munka szabad társadalmának megteremtésére tett erőfeszítéseink tengelyében.

A JKP vezető aktívájának 1936. júniusi (augusztusi) tanácskozásán Moszkvában (amelyen többek között részt vett Gorki, Blagoje Parović, Filip Filipović, Stjepan Cvijić, Vladimir Čopić, Edvard Kardelj), a munkásosztály akcióegységének megteremtését, az akció formáit, valamint Jugoszláviában a népfront-politika erőteljes megvalósítását tárgyalták meg. Ez a tanácskozás azt az utat jelzi, amelyet a JKP, illetve a JKSZ megtett Tito elvtárs vezetésével.¹⁵ Ez a politika továbbra is forradalmunk egyik sarkalatos stratégiai kérdése maradt a mai napig, ahogyan azt Tito elvtárs 1974-ben a JKSZ X. kongresszusán az elnöki beszámolójában is nyomatékosan hangsúlyozott: „A forradalom sikere továbbá attól is függ, milyen széles alapokon épül az osztályszövetség, vagyis mennyire fejlett a munkásosztálynak a parasztsággal és a munkából élő összes emberekkel, tehát az összes olyan szociális erővel való szövetsége és együttműködése, amelyeknek úgyszintén érdekében áll a kapitalista viszonyok túlhaladása. Mindebben lényeges, milyen minőségi tényezőt alkot az élenjáró szervezet, s mennyire van felkészülve történelmi feladatának teljesítésére. A forradalmi szervezet pedig annál hatékonyabb, minél szorosabb kapcsolatot teremtett a munkásosztállyal, és általában a dolgozókkal, minél inkább kifejezi egész tevékenységével a tényleges osztályérdekeket.”¹⁶

Ez a vonal, amely lassan érlelődött századunk forradalmi munkásmozgalmában, bizonyos értelemben véve vízvázasztó volt a szaktáns, dogmatikus felfogások és a marxizmus-leninizmus lényegét elfogadó marxisták között, akik képesek voltak tovább fejleszteni a marxizmust a mai adottságoknak megfelelően.

Ez alkalommal utalni kell arra a körülményre, hogy amikor a KI meghozta a már itt is idézett 1935. augusztus 20-ai határozatát a VII. kongresszusán, magában a Kommunista Internacionálén belül — az elnökség 1943. május 15-ei ülésén hozott felosztási határozatáig¹⁵ — különböző intenzitással állandó harc folyt a munkásegység és az antifasiszta népfront jellegének értelmezésével kapcsolatban. A szektáns, dogmatikus nézeteket vallók az osztályszövetség taktikai jellegét hangsúlyozták, az elmélyült, alkotó marxizmus követői az osztályszövetség hosszú lejárátú és távlati stratégiai fontosságáért szálltak síkra. Közjátéknak tekinthető de jellemző a Magyarországi Kommunisták Pártja történetében, Lukács Györgyöt megbízták, hogy írja meg 1929-ben az MKP második kongresszusa politikai téziseinek tervezetét. Az akkor már elhunyt Landler vonalát, megírta Blum-téziseit¹⁸ (Blum volt Lukács fedőneve ez alkalommal), amelyben abból indult ki, hogy „A köztársaság legális jelszavát, tehát lenini értelemben, konkretizálni kell, mint azt a formát, amelyet ő 1905-ben a munkások és parasztok demokratikus diktatúrájának nevezett”,

mert „Magyarország számára nem lehetséges a tanácsköztársaságra való közvetlen átmenet”, annak ellenére, hogy az már 1919-ben egyszer létrejött¹⁹. Az akkori erőviszonyok alapján a Kun Béla vezette szektáns, dogmatikus frakció felülkerekedett, és a még aktív vezető pártpolitikus tézisei akkor megbuktak, aki korunk egyik legnagyobb de mindenképpen a Lenin utáni idők legnagyobb filozófusa volt, visszakozásra kényszerült, s az ellenlábás frakció szándékában volt kizárni őt, mint „likvidátort” az MKP soraiból.

Bennünket közvetlenül érintett az az esemény, amikor a második világháború utáni időszakban szocialista forradalmunk számára stratégiailag lényeges tényezőket támadtak meg Sztálin és pragmatikus dogmatizmusa követői. Tito elvtárs által vezetett forradalmunk egyik eredeti elméleti tételének megvalósulását — melyből egész sor új gyakorlati megoldás fakadt —, az országhatárokat messze túlhaladó jelentőségű osztályszövetségi politikáját J. V. Sztálin nem véletlenül 1948. március 27-i levelében azzal támadja, hogy „A jugoszláv kompártban nem érezhető az osztályharc politikájának szelleme. Falun, hasonlóan városon is, nagy léptekkel halad a kapitalista elemek erősödése . . . Jugoszláviában, ellenkezőleg a Népfrontot tekintik az alapvető vezető erőnek, közben arra törekszenek, hogy a párt feloldódjon a Népfrontban . . .”²⁰. Ezeket a tételeket megismétli a Tájékoztató Iroda „A Jugoszláv Kommunista Párt belső helyzetéről” szóló 1948. június 30-i határozata (3. és 4. pont) is.²¹

A másik szemléltető példa, amelyen keresztül kétségkívül kidomborodik Tito elvtárs következetes, igaz marxizmusa, az a mód ahogyan a marxizmust totalitásában, a forradalmasító elmélet és a társadalmat alakító gyakorlat dialektikus egységeként értelmezte, a forradalom formáinak és a forradalmi proletár párt szervezetségének általános érvényét és nemzeti, a helyi adottságokból adódó sajátosságait helyesen értékeli. Ezzel kapcsolatban néhány emlékezetes lenini meghatározásra hivatkozunk előljáróban.

Lenin 1919 áprilisában a Harmadik Kommunista Internacionálé történelmi szerepéről írt cikkében többek között hangsúlyozza: „Ha bármely marxistának, sőt akárkinek, aki ismeri általában a jelenkori tudományt, feladnók a kérdést: „Valószínű-e a különböző kapitalista országok egyenletes vagy harmonikusan arányos áttérése a proletárdiktatúrára” — kétségtelenül tagadólag felelne erre a kérdésre. A kapitalizmus világában sohasem volt és nem is lehetett sem egyenletesség, sem harmónia, sem arányosság. Mindegyik ország a kapitalizmus és a munkásmozgalom sajátosságainak hol az egyik, hol a másik oldalát, vagy vonatkozását, avagy csoportját fejlesztette ki különösen szembetűnően. A fejlődés folyamata egyenlőtlenül ment végbe.”²² Majd a befejező részben a következőket emeli ki: „A szovjet- vagy proletárdemokrácia Oroszországban született

meg. A Párizsi Kommünhöz viszonyítva megtörtént a második világtörténelmi jelentőségű lépés. A proletár-paraszt Szovjet Köztársaság a világ első szilárd, szocialista köztársaságának bizonyult. Mint új államtípus, már nem pusztulhat el. Most már nem áll egyedül. Ahhoz, hogy a szocializmus építésének munkáját folytassuk, hogy azt végigvigyük, még nagyon-nagyon sokra van szükségünk. Kultúráltabb országok, olyan országok szovjet köztársaságainak, ahol a proletariátusnak nagyobb a súlya és befolyása, minden kilátás meg van arra, hogy elhagyják Oroszországot, mielőtt a proletárdiktatúra útjára lépnek.”²³

A „Baloldaliság” — a kommunizmus gyermekbetegsége című, 1920 májusában írt könyve bevezető fejezetében Lenin leszögezi: „... forradalmunk egyes alapvető vonásai nem helyi, nem különleges nemzeti, nem csupán orosz, hanem nemzetközi jelentőségűek. És én itt nem a szónak abban a tágabb értelmében beszélek nemzetközi jelentőségről, hogy forradalmunknak nem egyik-másik vonása, hanem valamennyi alapvető vonása, és sok másodrangú vonása is nemzetközi jelentőségű azért, mert forradalmunk kihat a világ minden országára... Persze igen nagy hiba volna ha túloznánk ezt az igazságot, ha a forradalom egyes alapvető vonásain túlmenően is kiterjesztenők érvényességét. Ugyanúgy hiba volna az is, ha szem elől tévesztenők, hogy mielőtt a proletárforradalom legalább egy előrehaladott országban győz, minden valószínűség szerint éles fordulat következik majd be: nevezetesen, Oroszország röviddel ezután nem mint ország, hanem („szovjet” és szocialista értelemben) ismét elmaradott ország lesz.”²⁴

A kérdés jellegzetes lenini megközelítésre íme egy harmadik példázat. A Kommunista Internacionálé IV. kongresszusán 1922. november 12-én a proletár világforradalom kibontakozásának lehetőségeit taglalva, a kommunista pártok szervezeti felépítéséről szóló szabályzat kapcsán Lenin többek között leszögezi: „1921-ben a III. kongresszuson elfogadtunk egy határozatot a kommunista pártok szervezeti felépítéséről, munkájuk módszereiről és tartalmáról. A határozat nagyszerű, de majdnem teljesen orosz, azaz az orosz viszonyokból indul ki. Ez a jó, de egyszersmind rossz oldala is. Rossz azért, mert meg vagyok róla győződve, hogy jóformán egyetlen külföldi sem képes végigolvasni. Én újból elolvastam ezt a határozatot, mielőtt ezt a kijelentést tettem... Az a benyomásom, hogy ezzel a határozattal nagy hibát követtünk el, mert magunk vágtuk el a további siker útját. Mint már mondtam, a határozatot nagyszerűen kidolgoztuk, aláírom mind az 50 vagy még több pontját. De nem értettük meg azt, hogyan kell átadni a külföldieknek a mi orosz tapasztalatainkat... A határozat túlságosan orosz, az oroszországi tapasztalatokat tükrözi, ezért a külföldiek számára teljesen érthetetlen, a külföldiek pedig nem érhetik be azzal, hogy a falra akasszák, mint valami szentképet, és imádkozza-

nak előtte. Ezzel semmit sem lehet elérni. Külföldi elvtársainknak át kell venniök az orosz tapasztalatok egy részét. Hogy miképpen fog ez végbemenni, azt én nem tudom . . .”²⁵

Ha szemügyre vesszük az ilyen lenini hozzáállást, csak akkor érzékelhető a sztálini típusú pragmatikus dogmatizmus romboló szerepe, az a veszély, amely a marxizmusnak az élethez való kapcsolatát, forradalmi lényegét sorvasztotta volna el, ha nem jelentkeznék új erőforrások a nemzetközi munkásmozgalomban, amelyek így vagy úgy ellenszegülnek ennek a revizionizmusnak. Ilyen viszonylatokban kell értékelni Tito elvtárs történelmi nagyságát, mert tettei jelentőségének fokmérőjét keresve figyelembe kell venni azt a forradalmi tettet, amelyet a JKP és az általa vezetett dolgozók forradalmi harcukkal vittek véghez, de a második világháború befejezése után a sztálini tájékoztatóirodás támadás ellen tanúsított sikeres ellenállást is, melynek élén Tito elvtárs, a tapasztalt forradalmár, a nagy államférfiú, de mindenekelőtt az alkotó szellemű marxista áll.

A nagy forrongó társadalmi korszakok aligha érik be középszerű vezető egyéniségekkel. Előbb-utóbb felszínre vetik a nagy, alkotó forradalmi egyéniségeket, néptribunokat. Nem vitás, mi is egy igen bonyolult, mozgalmas és forradalmi történelmi korszaknak nemcsak tanúi, de részesei is vagyunk. Ezt a korszakot, és a marxizmust, mely e korszakot hívatott alkítani, mint a proletariátus eszmei fegyverét, Kardelj elvtárs nemrég (1975. november 21.) így jellemezte:

„A mai marxizmus kifejezi a szocialista gyakorlat minden mai sokoldalúságát és különféleségét, ezért a marxizmus nem korlátozódhat a tudományos alkotók aránylag zárt körére, mert az már a tömegek világnézetévé vált, és olyan társadalmi erővé, amelyek harcolnak a szocializmusért, de egyben már kiépült szocialista rendszerek ideológiájává is váltak, amelyek létrejöttek a szocialista gyakorlat eddigi történelme során . . . Ezért ma már nem csak a szocializmus építésének különféle útjai és a szocializmus különféle formái léteznek, hanem „a marxista iskolák” egész különböző sora, vagyis különböző filozófiai, elméleti és ideológiai irányzatok, amelyek több vagy kevesebb, vagy éppenséggel semmilyen megalapozottsággal magukat azonosítják a marxizmussal. Ezek az „iskolák” között ádagabb ideológiai harc dúl, mint valaha is a marxizmus történetében, amely harc néha reális, de legtöbbször kimondottan skolasztikus. Ebben a harcban az egyik végletet a dogmatizmus képviseli — valójában egy meghatározott időszak, meghatározott adottságok, és meghatározott sajátosságok szocialista építését magába szublimálva —, amely azonban, hogy mindenki számára megszerkessze szubjektivista módon az általános érvényű meghatározásokat, és hogy ne ismerjen el bármely más „iskolának” jogát, hogy magát marxistának nevezze. Moša Pijade a ma-

ga idejében mondta ezekről a dogmatikusokról, hogy azok hasonlóak a valamikori római pápákra, akik Európa szerte osztogatták a császári koronákat, ezek pedig most szeretnék a tápiákat osztogatni arról, mi a marxizmus és melyik ország szocialista. Természetesen, mint minden dogmatizmus, a marxista dogmatizmus is konzervatív, mert valójában egy meglevő állapotot védelmez és így a szocializmus továbbfejlődését gátolja. A „marxista iskolák” között a másik véglet, a valamiféle „marxizáló ideálmunka”, amely elködösíti a marxizmus és a tárgyi adottságok által megszabott szocialista gyakorlat közötti szoros kapcsolatot, valamint a szocialista gyakorlat és a munkásosztály történelmi szerepe és forradalmi tevékenysége között létező szoros kapcsolatot. Az ilyen „marxizáló ideálmunka” egyszer, mint a nyárspolgári liberalizmus és empirizmus ideológiája jelentkezik, máskor viszont, mint a szektáns-osztályszempontokat emlegető destrukció és ultrabalos szociális radikalizmus ideológiája. Valóban pedig, szabályszerűen azoknak a társadalmi erők hitelének lerombolását célozzák, amelyek egy adott társadalom szocialista társadalmi fejlődésének reális hordozóit képezik, vagyis saját körülményeinkben, ezek az irányzatok diszkreditálni szeretnék a munkásosztály legöntudatosabb részeit, elsősorban a JKSZ-t.

Mind a két végletre jellemző, hogy kimondottan skolasztikus és nem marxista, mert az egymás közti ideológiai csatározásban az egyik is, a másik is lényegében meghatározott filozófiai, elméleti és ideológiai konstrukciók nevében igyekeznek az egész szocialista gyakorlatra irreális megoldásokat ráerőszakolni . . .”²⁶

A mai kor mozgalmas körülményei közepette, amikor a munkásosztály és a szocializmus számára új, széles távlatok nyílnak, de szaporodnak az ellentmondások és a visszahúzó erők is, a marxizmus vezérlő ereje és a valódi forradalmi cselekvés fokozott hordereje mindinkább kidomborodik. Ezért jelentkeznek nagy egyéniségek a társadalmi akcióba lendülő tömegek élén. Minden kétséget kizárva korunk egyik legnagyobb ilyen egyénisége éppen jugoszláv talajból nőtt ki, Jugoszlávia munkásosztálya kebeléből szakadt ki, annak osztályharcaiban edződött, és annak élén nyújtott tanúságtételt rátermettségéről, képességeiről. Ebben van Tito elvtárs életművének határainkon messze túlszárnyaló világtörténelmi jelentősége és értelme. Ezért vált Tito elvtárs már életében történelmi nagysággá országunkban és világviszonylatban is.

Jegyzetek

- ¹ A Kommunista Internacionálé szervezeti szabályzata, 3 § (1920. augusztus 4.) — A Kommunista Internacionálé válogatott dokumentumai, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1975. 55. old.
- ² A fasizmus offenzívája és a Kommunista Internacionálé feladatai a munkásosztály egységéért a fasizmus ellen vívott harcban (Határozat Dimitrov elvtárs beszámolójával kapcsolatban), — I. m. 417—430. old.
- ³ Dr. Pero Damjanović: Titovo delo — datum naše istorije, Presudni momenti u dolasku druga Tita na čelo Partije, Borba, (LV. évf., 357. szám) 1976. XII. 31. és 1977. I. 1. és 2., A Jugoszláv Kommunista Szövetség rövid története (szerkesztő bizottság: Rodoljub Čolaković, dr. Dragoslav Janović és Pero Morača), Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1963. 234—235. old. (a IV. fejezet szerzője: Pero Damjanović): Pero Morača, dr. Dušan Bilandžić, dr. Stanislav Stojanović; Istorija Saveza komunista Jugoslavije, Kratki pregled, Izd. pred. „Rad”, Beograd, 1976., 70—71. old.
- ⁴ Dr. Pero Damjanović: Titovo delo — datum naše istorije, Borba LV. évf. 357. sz., 1. old.
- ⁵ J. B. Tito, a moszkvai Pravdában Lenin születésének 100 éves évfordulója alkalmából közölt cikkéből. Megjelent: Josip Broz Tito: SKJ u novoj etapi razvoja socijalističkog samoupravljanja, Izbor iz govora održanih posle Devetog kongresa SKJ. Kiadta: Centar PK SKV za političke studije i marksističko obrazovanje, Novi Sad, 1976., 146. old.
- ⁶ J. B. Tito, az említett Lenin-évforduló alkalmából a moszkvai Pravdában közölt cikkéből. I. m., 147. old.
- ⁷ A Jugoszláv Kommunista Szövetség programja (a JKSZ VII. kongresszusa, 1958. április 22—26.), (fordította Kovács Károly, sajtó alá rendezte: Rehák László), Forum, Novi Sad, 1958. 52. old.
- ⁸ Dimitrije Tucović: Beleške o pismima K. Marksa Zorgeu, 25. oktobra (7. novembra) 1907. — Megjelent Dimitrije Tucović: Sabrana dela, II. kötet, Izdavačko pred. „Rad”, Beograd, 1975. 8—9. old.
- ⁹ Lukács György: Lenin, Magvető, Budapest, 1970., 109. és 110. old.
- ¹⁰ Dr. Bogdan Šešić: Razvoj i savremeni problemi filozofije marksizma, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1974., 131. old.
- ¹¹ Erre vonatkozóan Lenin 1920 októberében mondotta: „Első pillantásra természetesen az jut az ember eszébe, hogy a kommunizmust tanulni nem más, mint elsajátítani a tudásnak azt az összességét, amely a kommunista tankönyvekben, brossúrákban és művekben van kifejtve. A kommunizmus tanulmányozásának ilyen meghatározása azonban túlságosan durva és hiányos lenne... Ha a kommunizmus tanulmányozása csak ebben állna... akkor túl könnyen megeshetnék, hogy kommunista betűragókat vagy szájhősöket kapnánk, ez pedig lépten-nyomon ártana nekünk és kárunkra lenne... Beszédeinkben és cikkeinkben most nem egyszerűen azt ismételtgetjük, amit azelőtt mondtak a kommunizmusról, mert beszédeink és cikkeink a sokoldalú mindennapi munkával vannak kapcsolatban.” — Az Ifjúsági Szövetség feladatai, Beszéd az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség III. Összoroszági Kongresszusán (1920. október 2.), V. I. Lenin: Művei, 31. kötet, Szikra Kiadás, Budapest, 1951. 286—287. old.
- ¹² Lenin ezt a gondolatmenetet 1899. második felében Programunk című kéziratában (a „Rabocsaja gazeta” számára szánva), így veti papírra:

- „... Marx elméletét egyáltalában nem tekintjük befejezett és érinthetetlen valaminek; ellenkezőleg, meggyőződésünk, hogy ez az elmélet csak alapköveit rakta le annak a tudománynak, amelyet a szocialistáknak minden irányban tovább *kell* fejleszteniük, ha nem akarnak elmaradni az élettől. Úgy véljük, hogy az orosz szocialistáknak különösen nagy szükségük van arra, hogy *önállóan* dolgozzák fel Marx elméletét, mert ez az elmélet csak általános *útmutató* tétéleket nyújt, amelyeket *részleteikben* másképpen alkalmaznak Angliára, mint Franciaországra, másképpen Franciaországra, mint Oroszországra...” (V. I. Lenin: Művei, 4. kötet, Szikra Kiadás, Budapest, 1953., 215—216. old.)
- ¹³ Edvard Kardelj: Revolucionarna praksa i marksističko obrazovanje (E. Kardelj ünnepi beszámolója Kumrovecon 1975. november 21-én a JKSZ Josip Broz Tito Politikai Iskolája megnyitása alkalmából, Marksizam, misao savremene epohe, Antologija tekstova, I. kötet, Novinsko-izdavačka ustanova „Službeni list SFRJ”, Beograd, 1976. XCIII. old.
- ¹⁴ Josip Broz Tito: Harc az öngazgatású szocializmus további fejlesztéséért hazánkban és a Jugoszláv Kommunista Szövetség szerepe (elhangzott Dokumentumok, Forum, Újvidék, 1974., 67—68. old.)
- ¹⁵ A Jugoszláv Kommunista Szövetség rövid története (szerkesztők: R. Čoloković, dr. D. Janković és P. Morača), Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1963., 233. old. (a szóban forgó fejezet szerzője: Pero Damjanović.)
- ¹⁶ Josip Broz Tito, idézett elnöki beszámoló, elhangzott 1974. május 27-én, A JKSZ X. kongresszusa, Dokumentumok, Forum, Újvidék, 1974., 60. old.
- ¹⁷ Határozat a Kommunista Internacionálé feloszlataásáról, a KI VB Elnökségének 1943. május 15-i ülése, — A Kommunista Internacionálé válogatott dokumentumai, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1975., 476—478. old.
- ¹⁸ Lukács György: Történelem és osztálytudat, Magvető Kiadó, Budapest, 1971., 663—691. old. (Blum-tézisek)
- ¹⁹ Lukács György, idézett könyv, 723—725. old. (Utószó)
- ²⁰ Az SZK(b)P KB-ának, Moszkva, 1948. március 27. keltezésű levele, Tito elvtársnak és a JKP KB többi tagjainak címezve, a levél 4. pontjából, — A Jugoszláv Kommunista Szövetség a nemzetközi munkásmozgalomban 1948 és 1968 között, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1968., 221. old.
- ²¹ A Kommunista Pártok Tájékoztató Irodájának határozata a Jugoszláv Kommunista Párt belső helyzetéről I.m., 247. és 248. old.
- ²² A Harmadki Internacionálé és helye a történelemben (1919. április 15.), V. I. Lenin: Művei, 29. kötet, Szikra Kiadás, Budapest, 1953., 311. old.
- ²³ Ugyanott, 314. old.
- ²⁴ Baloldaliság — a kommunizmus gyermekbetegsége, I. fejezet: Milyen értelemben beszélhetünk az orosz forradalom nemzetközi jelentőségéről? (1920. május, V. I. Lenin: Művei, 31. kötet, Szikra Kiadás, Budapest, 1951., 5—6. old.)
- ²⁵ Az oroszországi forradalom öt éve és a világforradalom távlatai, Beszéd a Kommunista Internacionálé IV. kongresszusán, 1922. november 13., V. I. Lenin: Művei, 33. kötet, Szikra Kiadás, Budapest, 1953. 430—431. old.

²⁶ Edvard Kardelj: *Revolucionarna praksa i marksističko obrazovanje*, Marksizam misao savremene epohe, Antologija tekstova, I. kötet, Novinsko-izdavačka ustanova „Službeni list SFRJ”, Beograd, 1976., XCIX. old.

Rezime

Životno delo druga Tita i doprinos marksizma u svetskim razmerama od strane jugoslovenskih marksista i naše revolucionarne prakse

U radu se ukazuje na tesnu vezu između životnog puta druga Tita i prelomnih istorijskih revolucionarnih događaja vezanih za sudbinu radničke klase i radnih ljudi cele zemlje, svih naroda i narodnosti Jugoslavije u okršajima i svom društvenom preobražaju iz klasno eksploatorskog poredka u socijalističko društvo, koji svoj dalji revolucionarni put usmerava ka slobodnom društvu udruženog rada.

Istorijska veličina druga Tita, ističe se u radu, je baš u tome da se njegova ličnost ne može izdvojeno posmatrati, već povezano sa delovanjem svojih najbližih saradnika koje je dobrim delom i sam odabirao, povezano sa revolucionarnom avangardom radničke klase na čijem čelu deluje već četiri decenija i tesno povezano sa akcijom pokrenutih i mobilisanih radnih masa koji su aktivni sudeonici stvaranja svoje sopstvene istorije. Na taj način se na primeru životnog dela druga Tita potvrđuje jedna od osnovnih marksističkih postavki o jedinstvu teorijskog i društveno revolucionarnog delovanja.

Teorijska vrednost delovanja druga Tita je pre svega u tome da je slično kao Lenjin u vremenu jačanja oportunitizma u vreme II internacionale, shvatio životnu suštinu i stvaralačku snagu marksizma, tada kada je pretilo od strane pragmatičnog dogmatskog revizionizma staljinističkog tipa da oslabi revolucionarna uloga marksizma kao stvaralačka i podsticajna nauka radničke klase i radnih ljudi za borbu i izgradnju socijalističkih društvenih odnosa. Stvaralačka vrednosti ubedljiva snaga delovanja druga Tita je u tome što iza njegovih oštroumnih analiza i reči ne stoji samo pravilna spoznaja i čvrsto lično ubeđenje, već jedan čitav životni put na čelu mobilisanih radnih masa u revolucionarnoj akciji za socijalistički preobražaj društvenih odnosa, gde ova akcija verifikuje teoretska sagledavanja i ukoliko je to potrebno svojom praksom koriguje teoretska viđenja.

U radu se ukazuje na sličnosti i isti nedogmatski duh i prilaz marksizmu kao nauci koja pruža ukazivanja za revolucionarnu akciju ali koja zahteva stalni napor da se marksizam i kao otvorena nauka razvija i potrebu da se praksa rukovođena marksizmom stalno kritički analizira i razvija, što je toliko prisutno i u prilazu teoriji i praksi i kod V. I. Lenjina i J. B. Tita.

U pogledu osnovnih doprinosa druga Tita i jugoslovenskih marksista i revolucionarne borbe radničke klase i radnih ljudi Jugoslavije mobilisani i predvođeni Savezom komunista, rad ukazuje na izlaganje samog druga Tita u svom referatu kao predsednika SKJ na X Kongresu SKJ 1974. godine. Od ovih ukazivanja u ovom radu se posebno tretira dva kruga pitanja: klasni savez radničke klase i drugih radnih klasa i društvenih slojeva i krug pitanja za uočavanje i realizaciju posebnih crta socijalnih revolucija pored prihvatanja onih elemenata koji su zajedničke i koje predstavljaju iskustvo i doprinos drugih

revolucija. Na ova dva kruga pitanja u radu se ukazuje i na kontinuitet i bliskost Lenjinovog prilaza ovim pitanjima i prilaza druga Tita i jugoslovenske revolucionarne prakse koja je nužno bio i stvaralački prilaz i predstavlja doprinos marksizmu. I na ovim pitanjima se iskazivala revizija marksizma, kome se revolucionarna akcija i teorijska misao razvijajući sopstvenu revoluciju uspešno suprotstavlja i dala i na taj način svoj doprinos razvoju marksizma.

Rad se završava ukazivanjem na ocenu jugoslovenskih marksista, pre svega E. Kardelja, na karakteristike savremene epohe i strujanja u marksističkoj teoriji u kojim uslovima se jasno ističe istorijska veličina životnog dela i ličnosti druga Tita koja daleko prevazilazi po svom uticaju i istorijskom značenju granice sopstvene zemlje.

Resümee

Lebenswerk von Genosse Tito beitrug der jugoslawischen Marxisten zum Marxismus in Weltmasen und in unserer revolutionären Praxis

In dieser Arbeit wird auf den engen Zusammenhang zwischen Genosse Titos Lebenslauf und den Wendepunkten der geschichtlichen, revolutionären Ereignisse hingewiesen, die an das Schicksal der Arbeiterklasse und der arbeitenden Menschen des ganzen Landes, aller Völker und Nationen Jugoslawiens gebunden sind, im Kampf und in ihrem gesellschaftlichen Umwandlungsgang aus dem klassenexploatorischen System in die sozialistische Gesellschaft, die ihre weitere revolutionäre Richtung zu der freien Gesellschaft der vergesellschafteten Arbeit nimmt.

Die geschichtliche Größe Genosse Titos sei gerade darin, wird in der Arbeit hervorgehoben, daß seine Persönlichkeit nicht getrennt, sondern nur zusammen mit seinen nächsten Mitarbeiter, die er größten Teils selbst auserwählte, betrachtet werden könne. Seine Persönlichkeit kann nur im Zusammenhang mit der Avantgarde der Arbeiterklasse betrachtet werden, an deren Spitze er schon seit vier Dezenien wirkt und eng mit den Aktionen der bewegten und mobilisierten arbeitenden Masse verbunden ist, die im Schaffen eigener Geschichte aktive Teilnehmer sind. Auf solcher Weise wird der Beispiel des Lebenswerkes elementarer marxistischen Thesen vom Einheit des theoretischen und gesellschaftlich-revolutionären Wirkens gezeigt.

Der theoretische Wert des Wirkens von Genosse Tito besteht vor allem darin, daß er ähnlich wie Lenin, während der Stärkung des Opportunismus in der Zeit der II Internationale das Lebenswesen und die Schaffenskraft des Marxismus erkannte, dann, als vom pragmatischen und dogmatischen Revisionismus, stalinistischer Typ, die Gefahr drohte, die revolutionäre Rolle des Marxismus, als die schaffende und anregende Wissenschaft der Arbeiterklasse und der arbeitenden Menschen um den Kampf für den Aufbau sozialistischer Gesellschaftsbeziehungen zu schwächen. Der Schaffungswert und die überzeugende Tätigkeitskraft von Genosse Tito liegt nicht nur darin, daß hinter seinen tief sinnigen Analysen und Worten nicht nur das normale Erkenntnis und die feste persönliche Überzeugung, sondern auch ein ganzer Lebensweg an der Spitze der mobilisierten arbeitenden Masse in der revolutionären Aktion für den sozialistischen Umwandlungsgang der Gesellschaftsbeziehungen steht, wo diese Aktion die theoretische Betrachtung

tung rechtfertigt und wenn es nötig ist, werden die theoretischen Visionen durch seine Praxis korrigiert.

In der Arbeit wird auf die Ähnlichkeiten und auf den gleichen nichtdogmatischen Geist und Zutritt zum Marxismus hingewiesen, als einer Wissenschaft, die Anweisungen für die revolutionäre Aktion gibt, aber die ein ständiges Bemühen verlangt, sowohl dafür, daß sich der Marxismus als eine freie Wissenschaft entwickelt, als auch, daß die durch Marxismus geführte Praxis ständig kritisch analysiert wird, was auch beim Zutritt zur Theorie und Praxis bei V. I. Lenin und J. B. Tito so anwesend ist.

Was die grundlegenden Beiträge des Genossen Tito und die der jugoslawischen Marxisten und den revolutionären Kampf der von der kommunistischen Partei geführten Arbeiterklasse und der arbeitenden Menschen Jugoslawiens betrifft, weist die Schrift auf den Vortrag des Genossen Tito, den er als Vorsitzende der KPJ auf dem X Parteikongreß 1974 hielt. In den Betrachtungen dieser Schrift werden die Fragen in zwei Gruppen geteilt: Der Klassenbund der Arbeiterklasse und anderer arbeitenden Klassen und gesellschaftlichen Schichten und zweitens die Fragen, die sich mit dem Beobachten und mit der Realisation verschiedener Züge sozialen Revolutionen befassen, sie befassen sich daneben mit dem Annehmen solcher Elementen, die gemeinsam sind, die die Erfahrung und Beitrag den anderen Revolutionen bedeuten.

Im Zusammenhang mit den zwei Gruppen der Fragen wird auf die Kontinuität und auf die Ähnlichkeit mit Lenins Zutritt hingewiesen, und auf die jugoslawische revolutionäre Praxis, die notwendig ein schaffender Zutritt war und das bedeutet auch einen Beitrag zum Marxismus.

Auch bei solchen Fragen tauchte die Revision des Marxismus auf, der die revolutionäre Aktion und die Theorie mit Erfolg widerstand, indem sie auf solcher Weise ihren Beitrag zum Marxismus leistete.

Die Schrift endet mit den Würdigungen jugoslawischer Marxisten, vor allem wurde E. Kardeljs Arbeit erwähnt, der Charakteristika des aktuellen Epoche und der Strömungen in der marxistischen Theorie. Es wird klar die geschichtliche Größe des Lebenswerkes und der Persönlichkeit von Genosse Tito hervorgehoben, der nach seinem Einfluß und nach seiner geschichtlichen Bedeutung weit die Grenzen seines eigenen Landes überschritten hat.